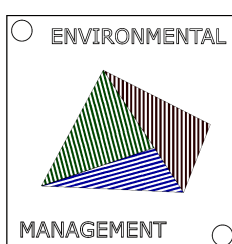

ENVIRONMENTÁLNY AUDIT AKO VÝZNAMNÝ PRVOK KULTÚRY ZODPOVEDNOSTI A UDRŽATEĽNOSTI PODNIKOV V KONTEXTE COMPLIANCE

Zora Németh ¹

ENVIRONMENTAL AUDIT AS AN IMPORTANT ELEMENT OF A CORPORATE RESPONSIBILITY AND SUSTAINABILITY CULTURE IN A CONTEXT OF COMPLIANCE

¹ Compliance - EXATA GROUP, a.s., prevádzka Dolný Štál, Slovenská republika ✉ Email: bsc.bscinfo@gmail.com ORCID iD: 0000-0002-8431-2989

 Competing interests : The author declare no competing interests.

 Publisher's Note: Slovak Society for Environment stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations. Copyright: © 2021 by the authors.

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)
This license allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, so long as attribution is given to the creator. The license allows for commercial use.

 Review text in the conference proceeding: Contributions published in proceedings were reviewed by members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.

ABSTRAKT

V súčasnosti narastá potreba skúmania a zhodnotenia vplyvu aktivít podniku na životné prostredie. Dodržiavanie platných právnych, organizačných, ale aj morálnych a spoločenských pravidiel (compliance) týkajúcich sa aktivít podniku zohráva čoraz významnejšiu úlohu v živote podnikov. Zodpovedné postupy zosúladením podnikových cieľov a environmentálnou zodpovednosťou vytvárajú okrem spoločenskej hodnoty aj ekonomickú. Systém riadenia súladu by mal porovnávať obchodné postupy a predpisy s rozsahom a aplikáciou legislatívy a platných noriem, vytvárať efektívny kontrolný systém. Zodpovedné riadenie podnikov podčiarkuje dôležitosť vykonávania priebežných environmentálnych auditov na určenie miery dodržania právnych predpisov, noriem a procesov zameraných na zhodnotenie vplyvu podniku na životné prostredie. Pravidelné vykonávanie interných auditov je žiadanou aktivitou nielen vo vzťahu ku compliance.

Kľúčové slová: kultúra zodpovednosti, udržiateľnosť, environment, súlad, audit

ABSTRACT

At present, there is a growing need to research and evaluate the impact of the company's activities on the environment. Compliance with applicable legal, organizational, as well as moral and social rules (compliance) regarding the company's activities is playing an increasingly important role in the life of companies. Responsible practices, in addition to corporate goals and environmental responsibility,

create not only social but also economic value. The corporate compliance system should compare business practices and regulations with the scope and application of legislation and applicable standards, create an effective control system. Responsible corporate governance underlines the importance of conducting ongoing environmental audits to determine compliance with laws, standards and processes aimed at assessing a company's environmental impact. Regular performance of internal audits is a required activity not only in relation to Compliance.

Keywords: culture of responsibility, sustainability, environment, compliance, audit

JEL: M14, M42, Q59, K29, K32

ÚVOD

Diskusia o globalizačných zmenách je rozmanitá a v tomto období prevažujú diskusie zamerané na technologické trendy [1,2], pričom do popredia sa dostáva problematika znečisťovania životného prostredia a súvisiace témy, ako napríklad ekonomika klimatických zmien [3,4]. V tejto línii pokračujú štúdie o environmentálnej makroekonómii v súvislosti s klimatickými zmenami [5,6,7] ako aj témy zamerané na endogénny rast, konvexnosť poškodenia prostredia a zníženie emisií uhlíka [8]. Odborníci skúmali aj obchodné cykly a zmenu klímy[9], ako aj modelovanie vplyvov klimatickej zmeny na slovenskú ekonomiku [10].

Zodpovedné postupy vytvárajú okrem spoločenskej hodnoty aj ekonomickú, najmä zosúladením cieľov a environmentálnou zodpovednosťou. V tejto súvislosti sa spomína CSR (z angl. Corporate Social Responsibility), ktorá sa pre podniky rozrastá z možnosti na nevyhnutnosť. Nástroje ochrany a starostlivosti o životné prostredie sa dokážu začleniť do rôznych aktivít a systémov podnikov, ktoré sa tak môžu podieľať na znižovaní externalít, zvyšovaní spoločenskej a ekonomickej hodnoty a budovať svoju reputáciu. V súčasnosti sa uplatňuje strategický prístup spoločenskej zodpovednosti, ktorý je rozpracovaný z rôznych aspektov a viacerí odborníci sa venovali tomuto prístupu [11,12,13,14], pričom strategické plánovanie, kritické myslenie, ako i vykonávanie aktivít vrátane priebežných auditov umožňuje včasnú reakciu na riziká, zmeny a nesúlady s predpismi, procesmi a normami. Efektívny systém manažérstva spoločenskej zodpovednosti vrátane systému environmentálneho manažérstva ako integrálnej súčasti stratégie podnikov prináša pozitívne výsledky pre celú spoločnosť.

Činnostiam v oblasti dodržiavania právnych predpisov sa v posledných rokoch venuje zvýšená pozornosť. Účelom compliance (súlad, zhoda) je dodržiavanie platných právnych, organizačných, ale aj morálnych a spoločenských pravidiel týkajúcich sa vonkajších a vnútorných aktivít podnikov. Úlohou compliance je preventívne vyhodnocovať potenciálne dôsledky pripravovaných právnych noriem a požiadavky týkajúce sa podnikania s cieľom eliminácie možných vplyvov na podnik. Systém manažérstva compliance je znakom kvality a úrovne kultúry, ktorý môže byť podstatnou konkurenčnou výhodou, zvyšujúcou hodnotu podnikov. Neustále zlepšovanie a zohľadnenie princípov výnimočnosti, ktoré sa zameriavajú na zvyšovanie kvality riadenia činností, sú predpokladom konkurencieschopnosti podnikov. Určitá úroveň podnikového sebaopoznania je nevyhnutná pre hodnotenie, rozvoj a smerovanie podniku. V tomto ohľade môžu podnikom pomôcť kontrolné systémy, rôzne nástroje a rámce vyvinuté na podporu zvyšovania výkonnosti. Pravidelné vykonanie interných environmentálnych auditov sa stáva žiadanou aktivitou.

Cieľom je poskytnúť pozadie a základ k diskusii o významnej problematike kultúry zodpovednosti a udržateľnosti podnikov a upriamiť pozornosť na interný environmentálny audit ako nástroj systému manažérstva compliance.

KULTÚRA ZODPOVEDNOSTI A UDRŽATEĽNOSŤ

Trend ku globalizácii s internacionalizáciou má svoje začiatky v 70. rokoch 20. storočia. K najnovším vývojovým tendenciám patrí aj orientácia na aspekty sociálneho a životného prostredia, keďže sa zosilňuje spoločenská orientácia krajín, medzinárodných korporácií a podnikateľských subjektov. Predpovedá sa mnoho trendov na úrovni konkurenčného boja.

Vzhľadom na súčasné výzvy globalizácie je žiaduce spomenúť spoločenskú zodpovednosť, ktorá sa odráža aj v kultúre podnikov a vyplýva aj z modelov manažerstva kvality (napr. model CAF). Trvalá udržateľnosť vyplýva zo základnej koncepcie modelu výnimočnosti EFQM, ktorú možno považovať za tvorca inovatívnej kultúry a aj z tohto dôvodu sa odporúča uplatniť tento model v praxi. Jedná sa o nasledovné princípy [14]:

- vytváranie pridanej hodnoty,
- vytváranie udržateľnej budúcnosti,
- rozvíjanie (strategických) schopností podnikov,
- využívanie tvorivosti a inovácií, zapojenie zamestnancov do procesu rozhodovania,
- dosahovanie úspechovďaka zamestnancom,
- vodcovstvo na základe vízie, inšpirácie a integrity,
- agilné riadenie,
- trvalé dosahovanie vynikajúcich výsledkov.

Riešenie otázok problematiky environmentu sa dostali do legislatívy takmer všetkých štátov. Spoločnosti sa prihlásili k zodpovednosti za následky svojich činností na environment. Udržateľný rozvoj podniku je možný za predpokladu kritického myslenia s cieľom dosiahnuť zlepšenie, t.j. rozvíjanie procesov, schopností a manažérskych systémov s rýchlou reakciou na meniace sa požiadavky zainteresovaných strán s vyjadrením zodpovednosti za environmentálnu činnosť realizovanú počas podnikania. Domnieva sa, že trvalo udržateľný rozvoj podniku nie je možný bez zvyšovania úrovne zodpovednosti všetkých zainteresovaných strán. [14,15]

V podnikovej kultúre zodpovednosti je kvalita zakorenená vo všetkých aspektoch organizačného života, pričom „kvalita“ je tu vnímaná ako spôsob života, pričom sa princípy kvality odzrkadľujú v organizačných postupoch a správaní [16]. Pri použití metódy Demingovho cyklu pri budovaní kultúry kvality podniky môžu zvýšiť svoju konkurenčnú schopnosť [17], t.j. z toho je možné vyvodit' i vzťah kultúry zodpovednosti a udržateľnosti podniku. V neposlednom rade existuje prepojenie medzi konkurenčnou výhodou a spoločenskou zodpovednosťou podniku [11].

Zodpovednosť je základnou hodnotou. K tejto základnej hodnote sa môže pridať aspekt právomoci, - vzrastá tak význam zapojenia zamestnancov do procesu rozhodovania, zvyšuje sa lojalita zamestnancov a s tým aj výkonnosť, pokrok a rozvoj podniku. Spojenie zásad manažerstva kvality a princípov spoločenskej zodpovednosti znamená integráciu, čo vedie k dodaniu novej pridanej hodnoty k existujúcim. Uvedomelosť a cieľavedomosť vstupujú do tvorby hodnôt, t.j. realizácia a aplikácia zmeny je vecou daného podniku. Preto je kultúra spätá s oblasťami spoločenskej zodpovednosti i udržateľnosťou [14,15]:

- ekonomická oblasť - zameranie sa na zákazníkov, dodržanie etických princípov a transparentnosť, ochrana súkromia a údajov, zapojenie zainteresovaných strán investovanie do komunity - granty, sponzorstvo, rozmanitosť dodávateľov,
- sociálna oblasť - kultúra výkonnosti: posilňovanie postavenia zamestnancov, odborná príprava a rozvoj zamestnancov, zapojenie zamestnancov do rozhodovacích procesov, zodpovednosti a právomoci v súlade s ich vedomosťami a schopnosťami (rozvíjanie silných stránok),
- životné prostredie - ochrana životného prostredia: prevádzková efektívnosť, angažovanosť a informovanosť zamestnancov, programy ekologického dodávateľského reťazca, udržateľnosť vedúceho postavenia odvetvia.

Domnieva sa, že miera úrovne zodpovednosti závisí od kvality riadenia činností a aktivít podnikov.

ZODPOVEDNÉ RIADENIE A COMPLIANCE MANAGEMENT

Za posledných pár rokov sa vytvoril trend, ktorý je základom diskusií o zodpovednom prístupe a auditoch. Pojmy compliance management (riadenie súladu, ďalej ako CM) a compliance audit majú jedno spoločné: compliance (súlad, zhoda). CM je najširší pojem a znamená integráciu prvkov auditu a jeho pôsobenie na cieľ podniku. Pojem compliance audit zdôrazňuje vedúcu úlohu a je integrovaný do systému manažerstva compliance.

Compliance analyzuje prevádzkové procesy s cieľom posúdiť primeranosť kontrol na riadenie obchodných a regulačných rizík. Compliance prešiel v priebehu svojej histórie viacerými stupňami. Začiatkom 90. rokov 20. storočia navrhol FSGO (Federal Sentencing Guidelines for Organizations) požiadavky, ktoré musí spĺňať program dodržiavania predpisov a etiky. Vývojová etapa compliance bola poznačená silnejúcou orientáciou na zverejňovanie ročného hodnotenia vnútorných kontrolných mechanizmov na podporu účtovnej závierky ako súčasť ročnej účtovnej závierky. Uvedená myšlienka bola základom pre prijatie zákona Sarbanes-Oxley (SOX) v Spojených štátoch (2002). Model COSO oddeľuje zložky vnútornej kontroly, a to podľa organizačných cieľov (prevádzkové, finančné výkazníctvo, súlad s právnymi predpismi) a organizačných jednotiek. Rámec COSO a usmernenia FSGO mali významný vplyv na posúdenie toho, čo je prijateľná obchodná prax a aké interné kontroly podnikov sú potrebné. Systém súladu podnikov možno posúdiť aj na základe súladu s FSGO alebo inými normami (ISO 26000, ISO 14000 a iné)[18,19].

CM možno chápať ako súbor opatrení, dokumentov a procesov súladu, ktoré podnik zavádza na splnenie svojich cieľov súladu. CM si stanovuje cieľ a snaží sa minimalizovať straty vyplývajúce z neznalosti zákona, nesprávneho uplatňovania zákona alebo porušovania podnikovej polície. Rozsah súladu sa líši od podniku k podniku. Systém riadenia súladu porovnáva celý rad obchodných postupov a predpisov s rozsahom a aplikáciou legislatívy a platných noriem. Týmto spôsobom je možné procesy kontrolovať jeden po druhom a robiť analytické odhady o ich užitočnosti alebo dokonca o ich nákladoch. Z hľadiska rizík je možné zamerať sa na oblasti ako[18,19]:

- compliance v oblasti finančnej a daňovej integrity,
- trestný a protikorupčný compliance,
- bezpečnosť výrobkov,
- compliance v oblasti ochrany životného prostredia,
- compliance v oblasti informačných technológií a IT bezpečnosti,
- duševné vlastníctvo,
- Antitrust Compliance,
- compliance v oblasti pracovno-právnych vzťahov, rovných príležitostí a zákazu diskriminácie,
- reputačné riziko,
- compliance v oblasti ochrany súkromia a osobných údajov.

Compliance ako systém manažérstva umožňuje podniku porozumieť jej zodpovednosti za dodržiavanie predpisov a okrem iného zabezpečuje aj to, že príslušné požiadavky na zhodu sú integrované do jeho všetkých procesov. Podnik môže použiť Compliance na kontrolu toho, ako funguje. Compliance pomáha lepšie riešiť riadenie rizík tým, že zabezpečuje, aby politika podniku a zaužívané postupy dodržiavali požiadavky právnych predpisov, nariadení a noriem, a riešila školenia, komunikáciu a monitorovanie v podniku. Je žiaduce, aby Compliance ako systém manažérstva bol súčasťou podnikovej kultúry zodpovednosti a udržateľnosti.

Vytvorenie a vybudovanie úspešného systému manažérstva compliance je komplexný proces. Poskytuje príležitosť na zvyšovanie výkonnosti a efektívnosť riadenia činností. Compliance manažér sa sústreďuje na procesy a možné riziká, podáva návrhy, dohliada na zavedenie zmien a je zodpovedný za predchádzanie, riešenie problémov a nápravné opatrenia. Musí byť zabezpečená jeho nezávislosť od obchodných procesov a operatívnych činností. Funkcia compliance mala byť zameraná na pomoc rozvoja podniku a mal by vytvárať taký efektívny kontrolný systém, ktorý by riadil riziká vnútorného a vonkajšieho nesúladu (riziká compliance). Úlohy compliance[19]:

- identifikuje možné riziká porušenia zákonov a nesúladu,
- podporuje vytvorenie vnútorných kontrolných mechanizmov, ktoré poskytujú ochranu proti rizikám compliance,
- v záujme efektívnosti zabezpečuje úlohu monitorovania a reportingu,
- radí vedeniu a podporuje ho,
- sleduje trendy v oblasti právnych predpisov, noriem, regulačných zmien a pod.

Okrem iného compliance manažér spolupracuje s rôznymi odborníkmi z iných oblastí (právo, ľudské zdroje, kvalita, vnútorná kontrola a iné). Do okruhu jeho úloh patria tematické okruhy, ako napríklad ochrana dát, technologických postupov a pod., etické otázky a zodpovedné riadenie, konflikt záujmov, riziká procesov obstarávania a outsourcingu, ochrana spotrebiteľov, riziko obchodu, ale aj iné riziká, ktoré sú smerodajné pre daný sektor. Význam uplatnenia systému compliance v podnikoch vidieť v týchto oblastiach[21]:

- plánovanie a prevádzková efektívnosť,
- podpora pre kvalitnejšie rozhodnutia,
- konkurenčná výhoda zvyšujúca hodnotu podniku,
- zlepšovanie zodpovednosti,
- zvyšovanie výkonnosti – znižuje riziká a zlepšuje výkonnosť procesov,
- stabilizovanie vnútorných operácií a obchodných funkcií.

Efektívnosť systému manažérstva compliance v podniku zabezpečujú vnútorné predpisy s nasledujúcimi opatreniami[22]:

- vytvoriť dokument s opisom postupov redukujúcich nevhodné správanie zamestnancov,
- stanoviť zodpovednú osobu za compliance,
- vytvoriť mechanizmy komunikácie o rešpektovaní noriem a postupov,
- monitorovať a kontrolovať dodržiavanie právnych noriem,
- presadzovať právne normy, disciplinárne mechanizmy a vyvodzovať zodpovednosti u jednotlivcov, ktoré zlyhali pri odhaľovaní trestných činov,
- prijať adekvátne kroky a modifikovať compliance politiku, aby sa zabránilo vzniku podobných prípadov.

Uvedené môžu zabezpečiť aj prepojenie medzi systémom riadenia súladu a inými systémami manažérstva ako napr. systémom manažérstva kvality (pri zvyšovaní kvalityriadenia činností), čo by sa malo odraziť na zvyšovaní výkonnosti. Vedome riadený, resp. systém zodpovedného riadenia súladu je ekonomicko-manažérskym a strategickým prístupom, prostredníctvom ktorého sa dosiahne súlad s právnymi predpismi, normami a procesmi, ako aj výkonnosť a neustály rozvoj založený na využití konkurenčnej výhody a strategických schopnostiach s ohľadom na meniace sa potreby a očakávania všetkých zainteresovaných strán i podnikateľského prostredia. Manažovanie činností a aktivít podnikov z iného aspektu znamená ucelený systém so strategickým prístupom vedenia k optimalizácii všetkých procesov, t. j. udržiavanie takej úrovne procesov, činností a aktivít podniku, ktoré umožňujú úspešne dosahovať strategické ciele na všetkých úrovniach s ohľadom na záujmy všetkých zainteresovaných strán. Zmyslom takéhoto uceleného prístupu s cieľom udržateľnosti systému a podnikania by mali byť zodpovedné rozhodnutia smerujúce k zvyšovaniu kvality riadenia činností a udržateľnému rozvoju s využitím rôznych manažérskych nástrojov a metód. [14,15]

INTERNÝ AUDIT AKO SÚČASŤ ENVIRONMENTÁLNEHO ROZVOJA PODNIKU

Možnosti hodnotenia a skúmania stavu aktivít, procesov a využívaných systémov v podnikoch sú rôznorodé, ako aj možnosti presadzovania prístupov a nástrojov hodnotenia sú neobmedzené (napr. kontroling, samohodnotenie, rôzne metodologické rámce a pod.) a kombinovateľné. V poslednom období, samohodnotenie sa stáva samozrejmom súčasťou politiky podnikov, ktoré sa usilujú o trvalo udržateľný rozvoj s orientáciou na dosahovanie dlhodobého hospodárskeho prospechu. Samohodnotenie sa zvyčajne realizuje preskúmaním situácie, auditom a dotazníkmi. Komplexnejšia analýza a audit environmentálneho manažérstva vo vzťahu k dodržaniu súladu s legislatívou, predpismi, normami a procesmi, by mala byť žiadanou aktivitou v každom podniku.

Audit predstavuje systémový prístup k riadeniu činností a procesov podniku. Prostredníctvom nastaveného integrovaného manažérského systému kontroluje vplyv činností podniku na životné prostredie a odhaľuje nedostatky. Považujeme ho za nástroj umožňujúci znižovať aj náklady a na

hľadanie možných oblastí na zlepšenie vo všetkých procesoch a na všetkých úrovniach podniku. Je nevyhnutnou súčasťou strategického riadenia neustáleho zlepšovania sa. Nachádza sa na taktickej a operatívnej úrovni riadenia a zasahuje do všetkých procesov a rieši otázky týkajúce sa vplyvu podniku na celú spoločnosť. Interný audit je kľúčom k efektívnemu riadeniu systému (aj environmentálneho manažérstva) aj z toho dôvodu, že je nezávislým zrkadlom, opisujúc realitu. Audity sa zameriavajú na identifikáciu a hodnotenie rizík (Risk Assessment), pričom audit môže byť postavený na analýze rizík. Poznáme audit stratégie a plánovania, audit nákupu a predaja, v oblasti s vysokým rizikom, ako aj audit ľudských zdrojov a mzdovej agendy, cestovných náhrad. Existuje aj audit zásob a logistiky a kľúčový je audit financií a hmotného majetku. Ďalej ide o audit výrobného procesu na mieru a v súčasnosti sa do popredia dostáva aj audit IT.

Rozsah environmentálneho auditu je zameraný na činnosti, ktoré vplyvávajú na životné prostredie, ako aj na zhodnotenie (ne)súladu s predpismi v oblasti ochrany životného prostredia. Medzi auditované oblasti zvyčajne patria (pozri zákon NR SR č.491/2005 Z. z.) [23]:

- emisie do ovzdušia,
- energetické hospodárstvo,
- environmentálne záťaž,
- skladové hospodárstvo,
- odpadové hospodárstvo,
- vodné hospodárstvo.

Hodnotenie kvality aktivít environmentálneho manažérstva podniku sa môže líšiť. Je možné vnímať ho zo zákazníckeho hľadiska, z pohľadu zamestnancov i z hľadiska vedenia podniku. Hodnotenie kvality manažérstva z hľadiska podniku sa môže realizovať overovaním priebehu realizácie aktivít a auditom (externým, interným).

Audit podnikovej oblasti sa chápe ako audit obsahu podnikových procesov a optimalizácia vybranej podnikovej oblasti. Rozdiel medzi auditom podnikovej oblasti a optimalizáciou je v kritériách, t. j. audit oblasti vychádza zo všeobecne platných referenčných požiadaviek a postupov (podniková, odvetvová, legislatívnej úroveň) a pri optimalizácii kritériami sú špecifické optimalizačné ciele. Kritériá auditu sú referenčným súborom požiadaviek (legislatívne, odvetvové postupy a štandardy, sústava organizačných noriem), ktorý sa porovnáva s dôkazmi auditu (záznamy, konštatovania skutočností, iné informácie). [24,25] Príklad na audit obsahu procesov je znázornený na obrázku 1.

Všeobecný postup auditu zahŕňa kroky ako iniciácia, príprava, realizácia hodnotenie miery naplnenia kritérií, prezentácia výsledkov a následne ukončenie auditu. Pre audit je vypracovaný návod auditovania systémov manažérstva podľa článkov normy ISO 19011:2011, pričom etapy auditu systému riadenia je možné vykonať aj nezávisle od normalizovaných systémov manažérstva. Aktivity je možné členiť do jednotlivých fáz:

- prípravná fáza:
 - výber modelu s kritériami / požiadavkami na systém riadenia,
 - príprava zoznamu otázok pre audítora vyplývajúcich z požiadaviek,
 - preskúmanie procesného modelu podniku, noriem a iných dokumentov vzťahujúcich sa na procesy,
- realizačná fáza:
 - výkon auditu na mieste,
 - hodnotenie úrovne systému riadenia a vypracovanie odporúčaní,
- implementácia zmien zabezpečujúcich odstránenie nedostatkov,
- kontrolarealizovaných zmien a hodnotenie ich prínosu.

Organizačný audit	Obsah selektívnych procesov	Zákonné predpisy	Kritériá Odpovedové postupy a požiadavky
Personálny audit a Bezpečnosť na pracovisku	Získavanie zamestnancov Výber a prijímanie Vzdelávanie kolektívne a zam vzťahy Starostlivosť o zamestnancov Uvoľňovanie zamestnancov	311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov 124/2006 Z. z. o BOZP 18/2018 Z. z. ochrana osobných údajov 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravotníctva 314/2001 o ochrane pred požiarimi 137/2010 Z. z. o ovzduší 364/2004 Z. z. o vodách 79/2015 Z. z. o odpadoch + 372/2021 z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon o odpadoch a iných zákonov súvisiacich s odpadmi (366/2015 Z. z. Vyhláska o evidencnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti) 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov 18/2018 Z. z. ochrana osobných údajov	ISO 45001:2018 (bývalá OHSAS 18001) SCC (Safety Certificate Contractors)
Audit bezpečnosti	Fyzická Objektová Ochrana obchodného tajomstva Ochrana informácií Ochrana pred sociálnym inžinierstvom Ochrana pred priemyselnou špiónážou	18/2018 Z. z. ochrana osobných údajov 124/2006 Z. z. o BOZP a o zmene a doplnení niektorých zákonov 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom 69/2018 o kybernetickej bezpečnosti 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe (ITVS) 54/2019 Z.z. o protispoločenskej činnosti 379/1997 Z. z. o súkromných bezpečnostných službách	TISAX (automobilový priemysel) ISO/IEC 27001 systém manažérstva informačnej bezpečnosti ISO / IEC 27005 riadenie rizík CSF (Cyber Security Framework) štandard ISO/IEC 25000 Riadenie kvality softvéru ISO 37001:2017 systém manažérstva proti korupcii
Environment			EN ISO 14001:2015 environmentálne manažérstvo ISO 50001 energetické manažérstvo EMAS - schéma Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit

Obr. 1 - Príklad na audit obsahu procesov.

ODPORÚČANIA PRE PRAX

Problémy využívania prírodných zdrojov a znečisťovania životného prostredia prispievajú k narastajúcemu trendu výziev, ktorým čelí celý svet. Čím viac pôsobíme na životné prostredie, tým si riešenie globálnych výziev vyžaduje viac rýchlych, priamych a efektívnych zásahov od každého subjektu vo svete.

Manažéri sa musia zaoberať environmentálnou oblasťou a vplyvom podnikov na životné prostredie ako s akýmkoľvek iným ohrozením, ďalej s očakávaním vplyvov zmien na hodnotovú predzvesť podniku, ako aj možnosťami zlepšenia kvality riadenia činností vrátane zlepšenia konkurenčného postavenia. Okrem prístupov k dodržiavaniu právnych predpisov podniky môžu riadiť svoje záväzky, môžu sa vyhnúť nepredvídaným ekonomickým stratám a budovať odolnosť proti dôsledkom globalizačných zmien a zvyšovať vlastnú mieru flexibility. Domnieva sa, že požiadavka na vykonanie pravidelných interných environmentálnych auditov bude čoraz viac žiadanou aktivitou aj menších podnikoch.

Integrácia systému manažérstva compliance do stratégie podniku umožňuje posúdiť smerovanie rozvoja podniku a dôsledky pre environment a pre blaho celej spoločnosti. S využitím odbornej literatúry, rôznych štúdií a poznatkov je možné vyvodit' charakteristické črty, resp. aktivity výnimočných podnikov, ktoré umožňujú dosiahnutie „hyperkonkurenčného podniku“ [14,15]:

- premeniť dáta na ekonomickú výhodu prostredníctvom zlepšenia procesov (každý proces vytvára dáta a využíva tieto údaje, aby sa stali efektívnejšími), ďalej pristúpiť k informáciám ako k novému zdroju tvorby hodnoty a konkurencieschopnosti v reálnom čase,
- presadzovať schopnosť kritického myslenia a analytického učenia sa, strategického plánovania, a neustáleho zlepšovania,
- uplatniť procesný prístup, princípy a nástroje manažérstva kvality,
- neustále zlepšovať systém environmentálneho manažérstva a využiť možnosť výkonu interného auditu,
- zaviesť nejaký systém environmentálneho manažérstva a neustále hodnotiť tento systém a zamerať sa pritom aj na ostatné zainteresované strany (vedenie, zákazníci, verejnosť a i.),
- klásť dôraz na spoločensky zodpovedné správanie,
- byť otvorený a pripravený na zmeny, riziká a príležitosti.

ZÁVER

Compliance programy podnikov spočívajú v odvetviach, ako je hospodárska súťaž, ochrana dát, zmluvné právo atď. Ich cieľom je zamedzenie výskytu korupčného, či inak podnikovo nežiaduceho jednaní a znížiť riziká: vznik trestnej zodpovednosti spoločnosti, uloženie sankcií zo strany štátnych orgánov, poškodenie dobrého mena a pod. Efektívny systém manažérstva je výzvou aj pre nadnárodné korporácie. Zavedenie efektívneho systému manažérstva compliance do podniku je znakom kvality a úrovne podnikovej kultúry. Domnievame sa, že synergickým použitím manažérskych nástrojov a metód riadenia kvality činností možno dosiahnuť výnimočné výsledky. Bez compliance systému sa konkurencieschopný podnik nezaobíde, t. j. CM je podstatnou konkurenčnou výhodou, zvyšujúcou hodnotu podniku. Interný audit je možné považovať za nevyhnutný manažérsky nástroj, ktorý by nemal chýbať ani v malých a stredných podnikoch, ktoré by sa chceli prispôbovať meniacim sa požiadavkám trhu a svetovým trendom. V prípade plánu zameraného na zvyšovanie kvality riadenia činností systému environmentálneho manažérstva podniku, hrá kľúčovú rolu interný audit. Zmyslom je sledovať pokrok v naplňovaní plánu auditov a hľadanie miest, kde sa nedarí. Výstupom bude návrh zlepšení v konkrétnych oblastiach. V dôsledku výziev rýchlo sa meniaceho sveta je potrebné zostrojiť vyváženejší prístup k efektívnejším auditom.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] WALKER, M. J. - CEARLY, D. W., 2015. Guide: The Top 10 Strategic Technology Trends for 2015. [on-line] Dostupné na URL: ><http://www.gartner.com>< [cit. 2019-02-19]
- [2] MAY, M. M. - REHFELD, K. 2019: ESD Ideas: Photo electro chemical carbon removal as negative emission technology. In *Earth Syst. Dynam.*, roč. 10, s. 1-7.
- [3] NICOLACI da COSTA, P. 2018: How climate change will impact US economic growth.- [on-line] Dostupné na - URL: <<https://www.weforum.org/agenda/2018/08/new-fed-paper-the-consequences-of-higher-temperatures-on-the-us-economy-may-be-more-widespread-than-previously-thought/?fbclid=IwAR1bmUQL07AIW6axfLKxW9R8sfsP2IOu7dN0flXN30agPdLcum35lq8qv84>< [cit. 2019-02-19]
- [4] BOWEN, A. a kol. 2013: A macroeconomic perspective on climate change mitigation: Meeting the financing challenge.- Centre for Climate Change Economics and Policy, Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment, 38 s.
- [5] FLANNERY, T. 2005: *The Weather Maker: our changing climate and what it means for life on earth.* New York: Penguin Book, 2005.
- [6] ENKVIST, P. A. – VANTHOURNOUT, H. 2008: How companies think about climate change: A McKinsey Global Survey. 2008.
- [7] HASSLER, J. – KRUSELL, P. 2018: Environmental Macroeconomics: the Case of Climate Change. In *Handbook of environmental economics*, roč. 4. - Amsterdam: North-Holland, ISBN 978-0-444-53772-0, s. 333-394.
- [8] DIETZ, S. - STERN, N. 2015: Endogenous growth, convexity of damage and climate risk: how Nordhaus' frame work supports deep cuts in carbon emissions. In *The Economic Journal*, roč. 125, č. 583, s. 574–620.
- [9] GALLIC, E. – VERMANDEL, G. 2017: Weather Shocks, Climate Change and Business Cycles. Munich Personal RePEc Archive - MPRA Paper č. 81230, 2017.
- [10] DOMONKOS, T. - LICHNER, I. 2011: Modelovanie dopadov klimatickej zmeny na slovenskú ekonomiku. In *Nové trendy v ekonometrii a operačným výzkumu: mezinárodní vědecký seminář.* - Praha. - [on-line] Dostupné na - URL: <https://www.researchgate.net/publication/315481688_Modelovanie_dopadov_klimatickej_zmeny_na_slovensku_ekonomku/references> [cit. 2019-03-19]

- [11] PORTER, M. E. - KRAMER, M. R. 2006: Strategy and Society: the link between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. In Harvard Business Review, roč. 84, č. 12, s. 78-92.
- [12] NEMETH, H. 2021: Strategické riadenie udržateľného rozvoja: strategická spoločenská zodpovednosť organizácií. In Revue spoločenských a humanitných vied, roč. 9, č. 1, 16 s.
- [13] CAMILLERI, M. A. 2018: Corporate Sustainability, Social Responsibility and Environmental Management: An Introduction to Theory and Practice with Case Studies. - Springer, ISBN 978-3319836003, 218 s.
- [14] NEMETH, H. 2020: Zodpovedné riadenie pre nástup na cestu udržateľnosti a výkonnosť podnikov. In Revue spoločenských a humanitných vied, roč. 8, č. 4, 16 s.
- [15] NEMETH, H. 2020: Zvyšovanie úrovne kultúry ako predpoklad výkonnosti organizácie. In Manažment v teórii a praxi, roč. 16, č. 2, s. 30-43.
- [16] MALHI, R. S. 2013: Creating and Sustaining: A Quality Culture. In Journal of Defense Management, ISSN 2167-0374, S3.
- [17] NUGRAHA, S. - LATIEF, Y. 2019: Developing quality culture in power plant construction company to improve competitiveness. In International Journal of Engineering and Advanced Technology, roč. 8, č. 5, s. 654-661.
- [18] COSO. 2013: Internal Control – Integrated Framework, Executive Summary. - [on-line]. Dostupné na - URL: >http://www.coso.org/documents/coso%202013%20icfr%20executive_summary.pdf< [cit. 2021-08-29]
- [19] BENEDEK, P. 2019: Compliance menedzsment a szolgáltatás szektorban. Doktori értekezés. - Budapest: BMGE.
- [20] LIPTON, M. a kol. 2008: Risk Management and the Board of Directors. - [on-line]. Dostupné na - URL: <<http://blogs.law.harvard.edu/corpgov/files/2008/11/risk-management-and-the-board-of-directors.pdf>> [cit. 2021-08-29]
- [21] TARANTINO, A. (ed.). 2008: Governance, Risk and Compliance Handbook. - Chichester: John Wiley & Sons, ISBN 978-0-470-09589-8, 1050 s.
- [22] USSC. 2014: Guidelines Manual. - [on-line] Dostupné na URL: ><http://www.ussc.gov/guidelines-manual/2014/2017-chapter-8>< [cit. 2021-09-29]
- [23] Zákon NR SR č. 491/2005 Z. z. o environmentálnom overovaní a registrácii organizácií v schéme Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- [24] ZÁVADZKÝ, J. a kol. 2012: Manažment III: systémový prístup k manažmentu a auditu organizácie. – Bratislava: IURA Edition, ISBN 978-80-8078-512-3, 174 s.
- [25] ZÁVADZKÁ, Z. – KORENKOVÁ, V. 2017: Procesný manažment. – Bratislava: Wolters Kluwer, ISBN 978-80-8168-54-5, 152 s.